misschien niet meer dan: totdat dit alles, heel het complex, gaat gebeuren. Beteekent de uitdrukking „dit alles" niet meer dan: ondergang van Jeruzalem en tempel, dan vervalt zelfs alle begin van moeilijkheid (Zahn).

Maar hoe dit wezen moge, — het zal toch duidelijk zijn, dat deze plaats niet in het minst bewijst, dat voor de individueele menschen, die sterven, de dood een „deur zonder diepte" (bl. 49), of een „doorgang zonder diepte" (47) is, zooals schrijver het uitdrukt. Het is een aardig beeld: deur-zonder-diepte; ge gaat de deur door, die het tijdelijke levensverblijf afsluit, en — ineens voelt ge u in de nieuwe wereld. Het is weer het oude thema: achter de deur IS wel een diepte, doch schrijver bedoelt: wie de deur passeert, heeft geen „gevoel", geen „indruk", geen „weet" van die diepte. Van den deurpassant-zonder-diepte gevoel maakt hij een deur-zelf-zonder-diepte-realiteit. Ach, de kategorieën van verleden week..... Ge kunt op die manier evengoed tot een patient, die een operatie van enkele uren zal ondergaan zeggen: de narcotiseering is een deur-zonder-diepte: ge zijt er zóó weer, gezond en wel bij uw verstand. Maar de chirurg zou toch wel staan te kijken, als ge zeggen zoudt, dat de narcosetoestand niet bestond, en dat zijn ingaan tot de operatie-handeling een ingang-zonder-diepte was. Ik denk: hij werd kwaad, tenminste als ge dan zoudt zeggen, dat „tegen elke andere voorstelling zoo krachtig mogelijk moest worden geprotesteerd..."

Ja, dat beeld van die deur-zonder-diepte, is het toch niet een beetje wonderlijk? Er zijn er twee, als de narcosetoestand een aanvang neemt: de patient én de operateur. De één beleeft het moment-van-de-„deur" (als de patient in slaap valt) anders dan de ander (die hem in slaap brèngt). De uitdrukking „deur-zonder-diepte" past voor het GEVOEL van den patient, die evenwel gevoel-loos is. Ze past heelemaal niet voor den dokter, die zijn tijd noodig heeft.

Zoo zijn er ook twéé betrokken bij die „deur" van het tijdelijk sterven. De stervende, én — zijn Heiland en Heer.

Onze schrijver nu kan zijn beeld van „deur-zonder-diepte" alleen maar volhouden, indien hij aan den stervende denkt.

Niet als hij aan den Christus denkt.

Maar hiermee wordt het tot een drogbeeld, als iemand in de lijn van dit gedachtenraam nóg zou zeggen, dat er twee door die deur gaan: de stervende en zijn Heer. Want ALS onze schrijver gelijk heeft, dàn blijft slechts dit over: Die Heer laat den stervende alleen; Hij is een wachter weliswaar, maar een wachter van bewegingloozen; een wachter over roerloozen, een wachter over gevoel-loozen. Hij laat hem even door die deur glippen en is hem dan heelemaal kwijt tot aan den jongsten dag; tegen dien tijd zal Hij wel weer eens naar hem omzien. Het is dan wel wat al te mooi gekleurd, als een kerkstem ergens zingt: als wij de doodsvallei betreen, laat ons elke aardsche vriend alleen, — maar Jezus..... Wat zou Jezus? Hij laat ons recht grondig alleen, als wij op die manier de deur-zonder-diepte worden doorgeschoven. Zeker, Hij waakt wel over ons doode lijf, totdat het opgelost is in het stof, en is dus wel de grootste universeele kerkhofwachter, maar hij heeft geen cura animarum; zielszorg oefent hij niet meer, dat is immers in strijd met..... Pinksterfeest?

Maar wij hooren toch liever die kerkstem nog eens zingen. Ik wil er graag twee zien gaan door deze deur: niet maar alleen mijzelf, om Hem juist dán, als 't erop aankomt, terug te zien treden.

En als Hij zegt: het is „nabij", dan geloof ik Hem. Zegt hij het in Matth. 24 : 33 (vgl. 34), dan is het ook nabij: Jeruzalems ondergang, het begin der smarten.

Maar als Hij later op Patmos zijn knecht Johannes nader onderrichten wil, en Hem in visioenen aanspreekt, ook al, om mij daarin te onderwijzen, dan komt Hij den geest van Johannes in beslag nemen. Waarvoor? Voor een visioen, ook omtrent die „zielen onder het altaar". Diezelfde Jezus Christus, die aan zijn discipelen in Matth. 24 kwam verkondigen, dat iets „nabij" was, n.l. de aanvang van de oorlogen die het wereldeinde zouden inluiden, doet nu zijn Pinkstergeest uitgaan tot zijn discipel Johannes, om hem, nadat hij „in trance" gebracht is, te laten hóóren die hemel-vraag: hoe lang nog, hoe lang nog, hoe lang nog?

Als nu die schrijver gelijk had in zijn zeggen, dat Christus in Matth. 24 wou leeren aan alle levende menschen: „het", d.w.z. het wereldeinde, is nabij; het „nabij" is vlakbij, voor de deur, het staat op de stoep van uw levenshuis;

en als die schrijver dan nog óók daarin gelijk had, dat Christus in Matth. 24 wil zeggen: de dood is een ONMIDDELLIJKE doorgang tot het eeuwige leven (maar dan „onmiddellijk" niet in den zin, waarin de chirurg uit de vergelijking van daareven het woord kent, en... voor zich afwijst, doch in den dwazen zin, waarin de patient het mis-kent en voor zich usurpeert),

wel, dán begrijp ik niet, hoe diezelfde Christus nu later op Patmos bij die kerk het erin hamert, dat ná die deur, die geen diepte achter zich scheen te hebben, er toch nog geroepen wordt: hoe lang nog, hoe lang nog, hoe diep is het toch eigenlijk wel achter deze deur??

Ja, nu versta ik wel, waárom die schrijver onlangs die „zielen onder het altaar" niet als geslacht (de „deur" reeds voorbij) maar als nog-te-slachten (staande nog vóór de „deur") kwam aandienen; en waarom hij dat „altaar" van den hemel naar de aarde moest verleggen, om zichzelf getrouw te kunnen blijven. Maar die gedachtensprongen zijn voor ons te grillig. Wij lezen liever wat er staat. En gelooven, dat de deur een diepte achter zich heeft, waarin er iemand met ons meegaat: „ik vrees niet, neen, schoon ik door duistre dalen....."

En dat „hoe lang nog?" schijnt mij in elk geval een „klaar protest" tegen een redeneering als van onzen auteur, die daar zegt: ik wil een „klaar protest" tegen de leer, dat er in den hemel stemmen zijn, die roepen: hoe „lang nog?", ja, die iets „roepen", afgedacht van de vraag, wat het dan ook verder wezen mag.

UIT DE SCHRIFT

DE EERSTEN ZIJN GEEN MODELLEN.

> Dit woord dan ging uit onder de broederen, dat deze discipel niet zou sterven. En Jezus had tot hem niet gezegd, dat hij niet sterven zou; maar: Indien ik wil, dat hij blijve, totdat ik kome, wat gaat het u aan?
>
> Joh. 21 : 23.

Nimmer geeft de bijbel aan de kerk een kans, om, met beroep op den bijbel zelf, de patriarchen tot heiligen, de klassieken tot modellen, de eersten tot eerstelingen, de paters tot patroon te maken.

Israël had zijn patriarchen; en breed is over hen het bijbelsch bericht. Maar van hun gruwelijks zonden of — pijnlijke dwaasheden wordt daarin niet gezwegen. Het zijn menschen van gelijke beweging als wij; half-goden zijn het niet geweest; en dit het allerminst in het bijbelsch verhaal zelf.

Zoo als Israël zijn patriarchen had, zoo hebben wij onze apostelen, en hun naaste vrienden en onze apostolische eeuw. Ook de apostelen, eerste leerlingen, worden in de Schrift nimmer verguld. Ze worden niet gecanoniseerd. Ze zijn geen schutspatronen van een overigens zichzelf vrijwel adaequaat reinigenden „bloeitijd", waarnaar de epigonen steeds weer hunkerend hebben op te zien. En wat hun leer-gezag betreft, — zij eischen het voor zich op, doch slechts in zóó verre, als zij het Woord van God blijven bedienen. Kan men hen op een afwijking van een Woord van God betrappen, op een misvatting aangaande eenig woord van den Heere, dien zij als Gods Zoon hebben geëerd, het is hun wel, als men 't hun zegt.

Het 21e hoofdstuk van Johannes is druk in discussie geweest en velen hebben zich afgevraagd, of het oorspronkelijk wel in Johannes' evangelie thuis behoorde. Doch hoe dit zij, het is in élk geval merkwaardig, dat hier met openhartigheid verteld wordt, hoe een niet onbelangrijke vergissing jaren aaneen de geesten heeft geïnfecteerd in de eerste, de gulden eeuw.

Welke geesten?

Niet die van oude vrouwen met haar „oudwijfsche fabelen". En niet die van de „vrouwtjes, die altijd leeren en nimmer tot kennis der waarheid komen", en die zich zóómaar laten „vangen".

Doch het waren de geesten allereerst van apostelen en profeten. Dergenen, die voor heel de kerk functioneeren als dragers van de eerste boodschap, en van het profetisch leergezag. De geesten van hen, van wie wij het tenslotte moeten hebben.

Die geesten waren geïnfecteerd met een dwaze, maar zeer veel beteekenende vergissing.

* * *

En wàt voor een vergissing!.....

Ze betrof niet minder dan het gesprek tusschen den Meester en Simon Petrus; het gesprek, waarin deze zijn ambt herkreeg, en waarover eeuwen lang de christenen zouden redeneeren, al of niet „pausgezind".

En wàt voor een vergissing!

Ze betrof de waardeering van een persoon. Dat Simon het ambt herkreeg, dat was het éène wonder. Een schikking, waaronder heel de kring zich had te buigen. Maar nu treedt naast die éène mirakuleuze figuur de tweede; van Johannes gaat het gerucht: deze discipel sterft niet.....

Wat voor een vergissing!

Ze zet een persoon in het centrum der belangstelling, en weeft om hem een aureool: een doodsgevaar voor de kerk. Ze gaat uit van de gedachte, dat de wederkomst van Christus te wachten is binnen een wel zeer afzienbaren tijd, een tijd, dien men ongeveer kan berekenen; een tweede doodsgevaar voor de kerk. Ze werkt het eschatologisch enthousiasme in de hand; een derde doodsgevaar voor de kerk.

En die discipelenkring... Heeten de apostelen niet de „ooren" van de kerk? Zij moeten in onze plaats hooren, dat Jezus Christus leeft. Maar als nu uit dien kring der intiemsten een gerucht de kerk binnendringt, dat van Christus' verheerlijkt leven in den hemel, voor wat zijn beëindiging der huidige phase betreft, een toekomstbeeld ontwerpt, dat straks met de feiten onvereenigbaar blijkt, dan krijgt men den indruk, dat die „ooren" van de kerk toch niet al te scherp hebben gehoord.

Ja, het is wel schamel. Laat ons er geen franje omhangen: we ruiken hier een aroma, dat vandaag zijdelings herinneringen wakker roept aan Pepusa, aan Jozef Smith, aan Russellisten, aan „Jehova's getuigen".

* * *

En zoo is het juist goed. Want zoo leert de kerk van alle personalisme af te zien, nadat ze in den aanvang er bitter door teleurgesteld is. Zoo leert ze zelfs de apostelen, die getuigen van Jezus Christus toetsen, of ze aan het WOORD conform zijn. Zelfs die apostelen mogen alleen inzóóverre als „ooren" van de kerk vertrouwd worden, als hetgeen zij gehoord hebben met het geschreven Woord zich laat verbinden. Gaan ze daar boven uit, dan wordt hun „gezag" meteen openlijk te schande gemaakt.

En zoo heeft God de kerk bij haar eerste schreden toch door schade en schande heen opgevoed. Hij heeft ze de harde, maar nuttige les geleerd: dat een kerk, die zelfs het getuigenis van den Heiligen Geest nergens zal mogen aanwezig noemen, dan waar het den inhoud van het WOORD aan de conscientie aandringt, en zich als geestesgetuigenis met het Woord laat rechtvaardigen; dat zoo'n kerk zelfs nog die ambtsdragers, die een ambt-voor-éénkeer hebben bediend, het apostelambt, heeft te vertrouwen niet OMDAT ze zulke prachtige personen zijn, doch voorzoover ook zij zich met het Woord tot de kerk richten. Ze mogen den canón van het Woord verder uitbouwen; maar ook het Nieuwe Testament vermaant, geen nieuwe letter te schrijven, die niet aan de oude, reeds bestaande, zich laat meten, en daarin verborgen lag. En wat het leergezag der apostelen betreft: ook dat gezag rust niet in hun persoon, zie maar hoe die zich kan vergaloppeeren, maar het ligt in de overeenstemming van hun „nieuwe" boodschap met de oude, die van 't Oude Testament.

Alleen een kerk, die zich van alle personalisme weet genezen, kan straks een eerepalm reiken aan dien apostel, die den Meester nooit gezien heeft, dan toen hem de oogen werden verblind... 't was op de route naar Damascus. Die man zou zelf daarna gaan zeggen, dat de reeks van Christus' verschijningen werd afgesloten, toen Hij aan hem verscheen. En hijzelf, wat was hij er dan voor één? Een ontijdig geborene, zoo zegt hij zelf.

Alle roem is uitgesloten, dat geldt ook voor het leergezag der apostelen en profeten.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

HET WORDT MOEILIJK.

Nooit heb ik in den kerkelijken strijd kunnen gelooven, dat zij, met wie wij in conflict waren gekomen bewust, willens en wetens onwaarheid spraken.

Ik wilde graag aanvaarden, dat zij toch werkelijk meenden wat zij zeiden en schreven en dat zij, indien zij dwaalden, dat deden ter goeder trouw.

In den laatsten tijd wordt mij dat evenwel erg moeilijk gemaakt.

In de z.g.n. Vervangingsformule is het: „houden voor wedergeboren" vervangen door: „beschouwen en behandelen als zulken, die deel hebben aan de wederbarende genade van den Heiligen Geest."